

PAWEŁ RUMNIAK

KIERUNKI ZMIAN RAPORTOWANIA W PRZEDSIĘBIORSTWACH*

Słowa kluczowe: raportowanie, jeden raport, kierunki zmian

Keywords: reporting, one report, directions of change

Klasyfikacja JEL: G30

Wprowadzenie

Raporty finansowe w czystej postaci (ograniczone do zakresu przewidzianego przede wszystkim w Ustawie o Rachunkowości oraz rozwiązaniach dyktowanych prawem podatkowym i ubezpieczeniowym) przyczyniają się do powstawania zjawiska zwanego asymetrią informacji. Informacje finansowe są co prawda sygnałem do głębszej analizy zjawisk mających miejsce w jednostce, lecz z punktu widzenia np. interesariusza analiza taka nie jest możliwa lub bardzo ograniczona. Powstaje zatem poważna luka informacyjna pomiędzy jednostką (jej menedżerami) a (potencjalnymi) dawcami kapitału, którzy swoje decyzje podejmują poprzez pryzmat jakości i rozpiętości informacji o podmiocie. Luka informacyjna jest w szczególności widoczna w obszarze inwestycyjnym, tak istotnym dla rozwoju każdego przedsiębiorstwa. Jak podkreślają Aboody i Lev¹, większość inwestycji ma charakter unikatowy, dlatego odnoszenie się do rynku (tło rynkowe) nie ma większego znaczenia i standardowe rozwiązania raportowe nie spełniają wymagań informacyjnych stawianych przed nimi. Ponadto², większość aktywów materialnych i fizycznych jest przedmiotem handlu na zorganizowanym rynku, na którym ceny odzwierciedlają wartość i są pochodną produktywności rozpatrywanych składników aktywów. W obszarze składników niematerialnych praktycznie nie istnieje aktywny rynek, a ceny nie do końca są pochodną ich wartości rynkowej i produktywności. Innym, równie istotnym, problemem jest odrębne podejście do pomiaru i raportowania tego obszaru przez system

* Publikacja została sfinansowana przez Narodowe Centrum Nauki na podstawie decyzji DEC-2011/03/HS4/01299.

¹ D. Aboody, B. Lev: *Information asymmetry, R&D, and insider brains*, „The Journal of Finance” 2000, Vol. LV, No. 6, s. 2748–2749.

² *Ibidem*, s. 2748–2749.

rachunkowości podmiotu. Efekt inwestycji niematerialnych wymyka się poza ramy standardowego raportowania, przez co informacje o tych obszarach są niedostępne w ramach raportów finansowych.

Problem luki informacyjnej (braku dostępu do informacji zgłaszanych przez różnych odbiorców raportów w przedsiębiorstwie oraz poza nim), wynikającej z braku właściwego zakresu raportowania w przedsiębiorstwie, rozwinęli w swoich badaniach Eccles, Herz, Keggan i Phillips³ oraz Roszkowska⁴, wyróżniając następujące rodzaje „luk” przyczyniających się do różnej oceny wartości podmiotu, tj.:

- luka informacyjna – różnica pomiędzy znaczeniem, jakie informacje o miernikach wartości mają dla interesariuszy a ich poziomem satysfakcji z raportowania tych informacji przez menedżerów,
- luka raportowania – różnica pomiędzy znaczeniem, jakie informacje o miernikach wartości mają dla menedżerów a ich raportowaniem,
- luka jakości – różnica pomiędzy znaczeniem, jakie informacje o miernikach wartości mają dla menedżerów a jakością ich pomiaru,
- luka zrozumienia – różnica pomiędzy znaczeniem informacji o miernikach wartości dla menedżerów a ich znaczeniem dla interesariuszy,
- luka percepcji – różnica pomiędzy tym, jak menedżerowie postrzegają sposób raportowania informacji o miernikach wartości a tym, jak interesariusze postrzegają adekwatność ich raportowania.

Zarówno asymetria informacji, jak i luka informacyjna (szeroko rozumiana) przyczyniają się do pogłębiania spadku znaczenia informacji finansowych. Dodatkowo, proces ten dynamizuje brak jednolitych, ogólnie akceptowalnych i stosowanych ram lub standardów raportowania wszelkich informacji, danych oraz wiedzy jednostki.

Autor, w niniejszym artykule, podjął próbę określenia podstawowych kierunków zmian raportowania przedsiębiorstwa, wykraczającego poza tradycyjne ramy finansowe bazując na analizie literatury światowej.

Użyteczność informacji finansowych dla potencjalnych odbiorców

Użyteczność informacji finansowych na cele zarządzania jednostką, zawartych w sprawozdaniach finansowych jest coraz mniejsza. Systematycznie zmniejsza się rola, jaką odgrywają dane finansowe w procesie zarządzania przedsiębiorstwem, a zwiększa się rola danych ilościowych, jakościowych i opisowych, które nie są odzwierciedlane w raportach finansowych przedsiębiorstw. Lev i Zarowin⁵ wskazują na spadek użyteczności

³ R.G. Eccles, R.H. Herz, E.M. Keggan, D.M.H. Phillips: *The value reporting revolution. Moving beyond the earnings game*, PriceWaterhouseCoopers, New York 2001, s. 130–141.

⁴ P. Roszkowska: *Rewolucja w raportowaniu biznesowym. Interesariusze, konkurencyjność, społeczna odpowiedzialność*, Difin, Warszawa 2011, s. 59–60.

⁵ B. Lev, P. Zarowin: *The boundaries of financial reporting and how to extend them*, „Journal of Accounting Research” Autumn 1999, Vol. 37, No. 2, s. 353.

raportów finansowych, wynikający ze zmian zachodzących w jednostkach oraz ich otoczeniu, związanych m.in. z innowacjami, poziomem konkurencji oraz deregulacji rynku, a także ogólnymi cechami tych sprawozdań, jak np. ujmowaniem w kosztach operacji, które w przyszłości przyczynią się do wytworzenia konkretnych korzyści ekonomicznych. Podejście takie w konsekwencji prowadzi do poważnych zniekształceń relacji pomiędzy kosztami i przychodami, powodując zmniejszenie wartości informacyjnej danych finansowych. Autorzy, aby zobrazować swoje tezy, zbadali następujące zależności i doszli do następujących wniosków⁶:

- bazując na relacji pomiędzy zwrotem z akcji przedsiębiorstwa oraz poziomem przychodów przedsiębiorstwa zawartym w rachunku zysków i strat stwierdzili, że przychody odpowiadają jedynie za 5 do 10% wariację zwrotu z akcji badanych jednostek,
- bazując na danych nt. zwrotu z akcji przedsiębiorstwa oraz salda środków pieniężnych zawartych w rachunku przepływów pieniężnych (ang. *cash flow*), autorzy zauważyli, że relacja pomiędzy tymi zjawiskami nie odbiega znacząco od pierwszej z badanych (zwrot/przychody). Informacje o poziomie salda środków pieniężnych nie zwiększają znacząco użyteczności sprawozdań finansowych dla potencjalnych inwestorów.

Jako kierunki zmian, mające na celu poprawę użyteczności informacji finansowych, Lev i Zarowin wskazują⁷:

- kapitalizację nakładów inwestycyjnych na składniki niematerialne,
- dostosowanie do zmian systemów (ram koncepcyjnych, standardów) sprawozdawczych.

Austin⁸ wskazuje, że informacje finansowe zawarte np. w bilansie nie odzwierciedlają całkowitej wartości przedsiębiorstwa. Składniki niematerialne wytworzone we własnym zakresie powinny wzbogacać informacje o posiadanych składnikach i stanowić naturalne uzupełnienie księgowego bilansu przedsiębiorstwa. Jako standardową bazę do przeprowadzenia tego typu operacji Austin wskazuje standard IAS – 38 nt. składników niematerialnych⁹. Standard ten koncentruje się na zasadach postępowania ze składnikami niematerialnymi, które nie są wskazywane w innych standardach rachunkowych jako składniki aktywów (np. powstałe we własnym zakresie).

Eccles i Krzus¹⁰ wskazują na istnienie trendu wzrostowego związanego z liczbą (co-raz większą ilością) dostępnych informacji, co objawia się zwiększeniem objętości części

⁶ *Ibidem*, s. 354–362.

⁷ *Ibidem*, s. 376–382.

⁸ L. Austin: *Accounting for intangible assets*, „Business Review”, Vol. 9, No. 1, s. 67.

⁹ IAS – 38. *Intangible assets. International Accounting Standard* No. 38, www.worldgaapinfo.com (28.10.2012).

¹⁰ R.G. Eccles, M.P. Krzus: *One report. Integrated reporting for a sustainable strategy*, Wiley, New York 2010, s. 51.

sprawozdań finansowych (w postaci not oraz nowych sekcji). Służby finansowe oraz systemy finansowe są systematycznie dociążane obowiązkami związanymi z raportowaniem wzrastającej liczby danych i informacji, co niestety prowadzi do poważnych rozbieżności pomiędzy tym, ile informacji przedsiębiorstwo prezentuje w postaci raportów, a tym jak wiele informacji naprawdę potrzebują odbiorcy tych raportów. Jak wskazują jednak autorzy, problem nie leży w liczbie (ilości) informacji lecz w ich kompleksowości. Kompleksowość rozumiana jest tu jako trudność zrozumienia wartości ekonomicznej oraz finansowej pozycji, wynikających z podjętych działań przez przedsiębiorstwo na podstawie danych i informacji pochodzących z syntetycznych lub nieczytelnych raportów finansowych. Według autorów, obecnie poziom kompleksowości związany ze standardami rachunkowości oraz sprawozdawczości finansowej jest nieuzasadniony, co w efekcie znacząco obciąża przedsiębiorstwo w czynności związane ze sporządzaniem raportów finansowych, które są coraz mniej znaczące i użyteczne dla inwestorów oraz analityków. Inna, pełniejsza definicja kompleksowości, podana została w końcowym raporcie Komisji Doradczej ds. Doskonalenia Raportowania Finansowego¹¹, wg której jest to zjawisko związane z trudnościami (1) **inwestorów** w zrozumieniu istoty ekonomicznej transakcji lub zdarzeń oraz ogólnej sytuacji finansowej i wyników przedsiębiorstwa, (2) **twórców raportów** we właściwym zastosowaniu zasad rachunkowości i ujawnieniu (komunikowaniu) istoty ekonomicznej transakcji lub zdarzeń gospodarczych oraz ogólnej sytuacji finansowej i wyników przedsiębiorstwa, (3) **innych zainteresowanych (w tym jednostek audytujących)** w audytowaniu, analizie i regulacji systemu raportowania finansowego przedsiębiorstwa. Brytyjska Rada Raportowania Finansowego (ang. *the United Kingdom's Financial Reporting Council*)¹² zwróciła uwagę na wzrost kompleksowości¹³ oraz spadek wagi raportów finansowych w ostatnich latach. Wielu użytkowników wskazuje na wzrost:

- objętości raportów finansowych,
- liczby detali w nich zawartych,
- regulacji, w oparciu o które są sporządzane,

w związku z czym powstają wątpliwości co do stopnia realności raportów, w których kluczowe informacje toną w zalewie informacji i „żargonie” regulacyjnym (prawnym).

¹¹ *Financial report of the advisory committee on improvements to financial reporting to the United States Securities and Exchange Commission*, August 1, 2008, www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDoQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.sec.gov%2Fabout%2Fofices%2Fofca%2Ffacifr%2Ffacifr-finalreport.pdf&ei=_dclUaz5HdOZhQeio4DIaw&usq=AFQjCNGi4eQh9bIBJY6jigGsoXzgcgig2g&sig2=RfSO2pQs9R4AWfo68D6GEA&bvm=bv.42661473.d.d2k, s. 18–19.

¹² *Lauder than words: Principles and action for making corporate reports less complex and more relevant*, Financial Reporting Council 2009, s. 2.

¹³ Kompleksowość rozumiana jest jako efekt działania wszystkich regulacji lub raportów trudnych do zrozumienia, wdrożenia lub analizy. Raport może być trudny do zrozumienia lub przeanalizowania, jeśli zawiera informacje o małym znaczeniu, powoduje powstawanie szumu informacyjnego lub brakuje w nim istotnych informacji. Dla FRC istotność informacji jest związana z kompleksowością, ponieważ brakujące informacje lub nieistotne szczegóły mogą przesłaniać właściwy wydźwięk przekazywanych informacji lub raportu i tym samym przyczyniać się do powstawania kompleksowości raportów.

Przyczyny kompleksowości raportów finansowych

Eccles i Krzus¹⁴ wskazują, że zmniejszenie kompleksowości raportów finansowych może nastąpić jedynie w przypadku odejścia od sztywnych standardów, reguł rachunkowych i przejścia na bardziej ogólne zasady sporządzania raportów finansowych typowych np. dla Finansowych Standardów Raportowania (ang. *IFRS*). Jednakże, jak podkreślają autorzy, nie chodzi o całkowite odejście od standardów rachunkowych, lecz o znalezienie właściwego punktu równowagi pomiędzy sztywnymi zasadami rachunkowymi a bardziej liberalnymi standardami raportowania. Pozen¹⁵ zauważa, że optymalna struktura powinna bazować na regulacjach związanych z wykonywanymi działaniami, przedmiocie będącym celem raportów oraz ryzyku związanym z regulacją (prawną) raportowanego obszaru. Jak podkreśla Pozen¹⁶, zasady ogólne mają istotną przewagę nad szczegółowymi regulacjami (np. rachunkowymi), tj. są elastyczne, dzięki czemu łatwiej jest reagować na zmiany. Ułatwia to również unikanie szczegółowych podejść w obszarach, w których wystarczą ogólne zasady, dzięki czemu działania nie prowadzą do niewłaściwych rezultatów. Raport Komisji Doradczej ds. Doskonalenia Raportowania Finansowego (KDDRF)¹⁷ wskazuje siedem zasadniczych przyczyn leżących u podstaw kompleksowości raportów finansowych:

- a) **złożoność działań** – coraz bardziej skomplikowany charakter działalności przedsiębiorstw może powodować trudności w zrozumieniu, w szczególności w odniesieniu do wielkości i zakresu działalności przedsiębiorstw wykonujących operacje przekraczające granice państw i ramy raportowania finansowego;
- b) **nieporównywalność i niezgodność** – brak możliwości porównania między sobą raportów wynika z takich przyczyn, jak zróżnicowane modele raportowania, brak jednoznacznie sformułowanych reguł i zasad raportowania. Niektóre regulacje rachunkowe pozwalają na takie ujęcie operacji gospodarczych, aby realizować określone cele raportowania finansowego. Co więcej, niektóre nowe zasady są bardzo elastyczne, reagują na zdarzenia trudne do przewidzenia, wpływając tym samym na brak możliwości porównywania danych w czasie. Całość komplikuje szybkie tempo zmian, co przeszkadza instytucjom tworzącym standardy raportowania i rachunkowości w zrozumieniu i zastosowaniu nowych zasad;
- c) **charakter standardów raportowania finansowego** – standardy mogą być trudne do zrozumienia i zastosowania m.in. z kilku powodów:
 - istnienia odmiennych poglądów (punktów widzenia), które zostały uwzględnione podczas tworzenia standardów,

¹⁴ R.G. Eccles, M.P. Krzus: *op.cit.*, s. 52–53.

¹⁵ R.C. Pozen: *Bernake's false dichotomy*, „The Wall Street Journal” 2007, No. 19, s. A8.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Financial report of the advisory committee...*, s. 19–20.

- prób opisu zasad rachunkowości w sposób prosty dla bardzo skomplikowanych transakcji,
 - obecności szczegółowych wytycznych dla licznych rodzajów operacji gospodarczych,
 - wpływu różnych instytucji i jednostek na tworzenie (stanowienie) standardów,
 - tworzenia standardów na bazie niekompletnych i nietrwałych ram konceptualnych;
- d) **objętość** – duża liczba formalnych i nieformalnych standardów rachunkowości, regulacji, interpretacji (w tym tych, które się dublują lub wielokrotnie stanowią o tym samym – refundują) powoduje, że odnalezienie i wybór właściwego standardu lub interpretacji i dostosowanie sytuacji do standardu stanowi poważne wyzwanie;
- e) **systemu audytu i nadzoru** – komplikuje wykorzystanie profesjonalnej oceny zjawisk gospodarczych. Ryzyko prawne wynikające z nieprawidłowego użycia lub obawa przed wykorzystaniem cudzych pomysłów skutkują:
- większym zapotrzebowaniem na szczegółowe zasady dotyczące sposobu wdrażania standardów rachunkowych oraz w konsekwencji wzrostem „sytuacji” wymagających regulacji lub standardów,
 - dublowaniem danych, które nie są znaczące dla inwestorów,
 - drobiazgowymi sprawozdaniami, które są trudne do zrozumienia;
- f) **braki w wykształceniu (kompetencjach)** – edukacja na poziomie średnim i wyższym z zakresu rachunkowości tradycyjnie koncentruje się na ujmowaniu operacji gospodarczych za pomocą zasady zapisu podwójnego, która wymusza stosowanie szczegółowych zasad rachunkowości i nie wpływa na całkowite zrozumienie zasad związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw. Identyczne podejście do postrzegania podmiotu mają m.in. takie instytucje, jak CPA (ang. *Certified Public Accountant*) lub podobne organizacje na całym świecie;
- g) **dostarczenie informacji** – potrzeby informacyjne zmieniają się w zależności od typu inwestorów i związane są z ryzykiem, jakie ponosi ta grupa w związku z zaangażowaniem się w określoną jednostkę. Brak holistycznego podejścia do raportowania, ilość i aktualność informacji oraz sposób, w jaki są przetwarzane mogą wpływać na kompleksowość i kłopoty w analizie raportów, co w konsekwencji doprowadza do analizy danych i informacji nieistotnych z punktu widzenia inwestorów. Te czynniki powodują, że trudno jest oddzielić elementy związane ze zrównoważonym rozwojem od tych, które wiążą się z działalnością operacyjną i nieoperacyjną.

Instytucjonalizacja oraz główne nurty rozwoju zintegrowanego raportowania w przedsiębiorstwach

Balir i Williams¹⁸ sugerują powołanie jednostki, której zasadniczym celem będzie rozwój wszechstronnego zestawu makro i mikroekonomicznych wskaźników, umożliwiających kontrolę rozwoju przedsiębiorstw oraz dostarczających użytecznych informacji, wykorzystywanych np. w *benchmarkingu*. W szczególności instytucja taka czuwać będzie:

- a) w obszarze wewnętrznym przedsiębiorstwa nad:
 - pozyskaniem bogatszej kosztowej bazy danych na temat inwestycji w obszar składników niematerialnych,
 - rozwojem spójnych ram wskaźników związanych z wartością przedsiębiorstwa,
 - rozwojem nowej generacji modeli biznesowych. Przedsiębiorstwa potrzebują nowych sposobów podejścia do pomiaru efektów ich działalności. Jednym z szerzej stosowanych podejść jest propozycja OECD oparta na Podręczniku Frascati¹⁹,
- b) w obszarze zewnętrznym przedsiębiorstwa nad:
 - dążeniem do osiągnięcia sytuacji, w której możliwa będzie kapitalizacja nakładów na wewnętrznie wytworzone składniki niematerialne, które aktualnie, jako koszty bieżącej działalności, są bezpośrednio przenoszone do rachunku zysków i strat jako koszty,
 - przejściem do modelu bazującego na wartości, ponieważ użytkownicy informacji finansowych zwracają szczególną uwagę na wartość składników niematerialnych oraz na czynniki kształtujące przyszłe przepływy pieniężne,
 - rozszerzeniem raportów o informacje lub czynniki wpływające na wartość, np. wyjaśniające rozbieżności pomiędzy wartością księgową a wartością rynkową przedsiębiorstwa.

White²⁰ sugeruje, że główny kierunek rozwoju systemu zintegrowanego raportowania wiąże się z połączeniem dwóch nurtów sprawozdawczych – raportowania finansowego oraz zrównoważonego rozwoju, co wiąże się z koniecznością połączenia różnych spojrzeń na przedsiębiorstwo. W raportowaniu finansowym dominuje podejście określające przedsiębiorstwo jako²¹ sieć kontraktów pomiędzy jednostkami, kierownikami, pracownikami, dostawcami i innymi, dla których zasadniczym celem działalności jest maksymalizacja

¹⁸ M.M. Blair, S.M.H. Wallman: *Unseen health. Report of the Brookings Task Force on Intangibles*, Brookings Institution Press, Washington D.C. 2001, s. 61–71.

¹⁹ Podręcznik opisuje standardowe procedury dla badań statystycznych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej. W Kraju podręcznik ten ukazał się w polskiej wersji językowej w 2010 roku. Dostępny na: www.nauka.gov.pl/%2Ffileadmin/%2Fuser_upload/%2FNauka/%2FPolityka_naukowa_panstwa/%2FAnalizy_raporty_statystyki/%2F20100113_Podrecznik_Frascati_2002.pdf&ei=Prz6T-nwJc3usgaM76jyBQ&usg=AFQjCNEz2n9VgbzlgOm36_MNy-P_w_lvyy&sig2=MsrZXpu3IJWf8uduJJ9shQ.

²⁰ R.G. Eccles, B. Cheng, D. Saltzman: *The landscape of integrated reporting. Reflections and next steps*, Harvard Business School 2010, s. 29.

²¹ R.G. Eccles, P. Krzus: *op.cit.*, s. 19.

zwrotów z poczynionych inwestycji (nakładów). Spojrzenie na przedsiębiorstwo z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju daje zdecydowanie szerszą perspektywę, gdyż definiuje przedsiębiorstwo jako²² zbiorowość niezależnych interesariuszy, którzy zebrali się razem, żeby stworzyć wartość dla tej zbiorowości (niezależnych interesariuszy).

White²³ ponadto wskazuje, że w zintegrowanym systemie raportowania ujawniany powinien być kapitał:

- intelektualny,
- naturalny,
- finansowy,
- organizacyjny,
- społeczny.

Brytyjskie Stowarzyszenie Księgowych²⁴ wskazuje cztery zasadnicze kierunki zmian w zakresie raportowania finansowego:

- zmiany w zakresie standardów raportowania uwzględniające sytuacje i zdarzenia, które wykazały, że istnieje poważna luka w funkcjonujących standardach,
- wpływ ram konceptualnych – ramy konceptualne mogą przyczynić się do wzrostu ryzyka decyzyjnego,
- większa użyteczność realnej wartości rynkowej,
- wzrost rachunkowości opisowej (narracyjnej)²⁵.

Rada ds. Standardów Rachunkowości (ang. *Accounting Standards Board*) w raporcie sprawozdawczym nt. rewizji operacyjnej i finansowej²⁶ nakreśliła następujące cele tego typu raportów:

- rozwój i funkcjonowanie jednostki w trakcie roku obrotowego,
- miejsce jednostki na koniec roku,
- główne trendy i czynniki leżące u podstaw rozwoju, funkcjonowania i pozycjonowania jednostki w roku obrotowym,
- główne trendy i czynniki, które najprawdopodobniej wpływają na przyszły rozwój, funkcjonowanie i miejsce jednostki.

Rewizja operacyjna i finansowa, według definicji ASB, jest wyjaśnieniem (opisowym) dostarczonym z/lub towarzyszącym raportowi rocznemu, zawierającym aktualne i przyszłe główne trendy i czynniki leżące u podstaw rozwoju, zarządzania i pozycjonowania jednostki podczas roku obrotowego i w najbliższym okresie w przyszłości. Raport²⁷ podaje również definicję kluczowych wskaźników działania (wykonania – KWD) – czynników, za

²² R.G. Eccles, B. Cheng, D. Saltzman: *op.cit.*, s. 29.

²³ *Ibidem*, s. 31.

²⁴ *Evolution. Changes In financial reporting and audit practice, Institute of Chartered Accountants In England and Wales*, March 2009, Draft 4, s. 4.

²⁵ Dobrym przykładem obrazującym tego typu podejście jest rozwiązanie stosowane przez firmę Microsoft: www.microsoft.com/msft/IC/default.aspx.

²⁶ *Reporting statement: operating and financial review*, Accounting Standards Board, January 2006.

²⁷ *Ibidem*, s. 8.

pomocą których można efektywnie zmierzyć rozwój, zarządzanie lub pozycjonowanie jednostki. KWD są miernikami ilościowymi odzwierciedlającymi kluczowe czynniki sukcesu jednostki i ujawniające postęp w osiąganiu poszczególnych celów, które realizuje przedsiębiorstwo.

Bez względu na to, czy zintegrowane raporty odzwierciedlać będą cechy raportów finansowych, raportów zrównoważonego rozwoju, czy też będą zestawem zupełnie nowych rodzajów raportów, muszą uwzględniać elementy nieobecne zarówno w raportach finansowych, jak i zrównoważonego rozwoju²⁸. Standardy związane z tego typu raportami powinny²⁹:

- zawierać miary, które zapewnią tworzenie raportów na czas oraz analizę głównych czynników odchylających się od akceptowanych stanów na moment sprawozdawczy,
- wymagać tworzenia raportów związanych z kwestiami technicznymi i naukowymi, które uwzględniają potencjalne ryzyko porażki i wpływu na ludzi, otoczenie czy społeczeństwo,
- wymagać zawarcia wszelkich dodatkowych informacji niezbędnych do zapewnienia, że raporty te nie dezinformują i zniekształcają informacji o zrównoważonym rozwoju jednostki.

Korzyści płynące ze stosowania zintegrowanego raportowania

Stosując zintegrowane podejście do ujawniania informacji o przedsiębiorstwie tworzone będą konkretne korzyści, skutkujące lepszym zarządzaniem, a w konsekwencji wyższą wartością jednostki. Jako zasadnicze korzyści płynące z tego typu podejścia wyróżnić należy³⁰:

- proces tworzenia zintegrowanych raportów – jest doskonałym środkiem dla kierujących jednostką na pozyskanie dogłębnej wiedzy o organizacji, jej strategii i tego, jak ona wpływa na otoczenie, kwestie społeczne, finansowe i ekonomiczne. Proces ten pomaga także w usprawnieniu wewnętrznej świadomości tych kwestii i zrozumieniu wpływu, jaki wywierają na jednostkę,
- kierownictwo może zademonstrować szerokiemu gronu interesariuszy fakt, że w pełni rozumie prowadzony biznes i wyzwania przed nim stojące oraz, że jest skuteczne w kierowaniu jednostką w celu osiągnięcia długoterminowego, przyszłościowego zrównoważonego rozwoju,
- raport dostarcza holistycznego obrazu jednostki i jest użyteczny dla każdego interesariusza, który zamierza związać się z przedsiębiorstwem na dłuższy czas,

²⁸ R.G. Eccles, B. Cheng, D. Saltzman: *op.cit.*, s. 69.

²⁹ *Ibidem*, s. 69–70.

³⁰ *Framework for integrated reporting and the integrated report*, 25 April 2011, www.sustainabilitysa.org, s. 4–5.

ułatwiają racjonalną ocenę możliwości tworzenia trwałej wartości przez przedsiębiorstwo,

- zwiększenie przejrzystości raportu, który zawiera zarówno pozytywne, jak i negatywne kwestie i wyzwania, może skutkować większym zaufaniem i wiarygodnością jednostki oraz wzmacniać reputację pomiędzy interesariuszami,
- zarządzanie ryzykiem może być poprawione, ponieważ jednostki będą mogły rozważyć ryzyko ze zintegrowanej perspektywy,
- możliwości związane z prezentacją efektywności pracy kadr kierowniczych, połączone ze wzrostem transparentności może skutkować niższymi kosztami kapitału w jednostce,
- jeśli jednostka poszukuje możliwości efektywnego wykorzystania ograniczonych zasobów, zintegrowane raporty ułatwiają oszczędności kosztów związanych z procesami biznesowymi oraz odkrywają ścieżki udoskonalenia produktów i usług,
- proces integracji wspomaga rozwój kultury proinnowacyjnej w jednostce,
- jednostki, które rozumieją swoje zewnętrzne wyzwania są prawdopodobnie bardziej konkurencyjne na rynku, posiadają silną markę i udoskonalone wsparcie klientów,
- jednostki, które lepiej rozumieją swoje otoczenie, mają lepszą sytuację wyjściową w wykorzystaniu nowych możliwości dla przedsiębiorstwa,
- badania wskazują na to, że pracownicy preferują pracę dla jednostek, które są wysoce zintegrowane, o dobrej reputacji. Jednostki te w zamian doświadczają niższych kosztów osobowych i lepszej lojalności ze strony pracowników,
- raport może dostarczyć platformy do strategicznej komunikacji z interesariuszami.

Podsumowanie

Raporty w przedsiębiorstwach tworzone są na podstawie uprzednio zidentyfikowanych i określonych potrzeb informacyjnych. Bywa niestety również i tak, że raporty są pochodną możliwości technicznych, organizacyjnych oraz ujawnionych potrzeb informacyjnych. Bez względu jednak na zasadniczą przyczynę powstawania raportów w przedsiębiorstwie, ich zakres merytoryczny podyktowany jest zakresem gromadzonych danych i informacji w jednostce oraz stosowanych standardów. Brak holistycznego podejścia do raportowania przede wszystkim przyczynia się do powstawania dwóch niekorzystnych zjawisk, tj. asymetrii informacji oraz luki informacyjnej. Dzięki inicjatywom podejmowanym na szczeblach globalnych (np. przez instytucje związane ze standardami rachunkowymi i sprawozdawczymi) luka informacyjna systematycznie jest zapełniana. Podejścia prezentowane m.in. przez Ecclesa i Krzusa, dążące do stworzenia jednego raportu w przedsiębiorstwie czy też inicjatywa podjęta przez ASB, zmierzająca w kierunku rozbudowanego suple-

mentu do raportów finansowych, wychodzą naprzeciw zapotrzebowaniom informacyjnym, zgłaszanym przez szerokie grono interesariuszy przedsiębiorstwa.

Literatura

- Aboody D., Lev B.: *Information asymmetry, R&D, and insider brains*, „The Journal of Finance” 2000, Vol. LV, No. 6.
- Austin L.: *Accounting for intangible assets*, „Business Review” Vol. 9, No. 1.
- Blair M.M., Wallman S.M.H.: *Unseen health. Report of the Brookings Task Force on Intangibles*, Brookings Institution Press, Washington D.C. 2001.
- Eccles R.G., Herz R.H., Keggan E.M., Phillips D.M.H.: *The value reporting revolution. Moving beyond the earnings game*, PriceWaterhouseCoopers, New York 2001.
- Eccles R.G., Cheng B., Saltzman D.: *The landscape of integrated reporting. Reflections and next steps*, Harvard Business School 2010.
- Eccles R.G., Krzus M.P.: *One report. Integrated reporting for a sustainable strategy*, Wiley, New York 2010.
- Evolution. Changes in financial reporting and audit practice*, Institute of Chartered Accountants in England and Wales, March 2009.
- Financial report of the advisory committee on improvements to financial reporting to the United States Securities and Exchange Commission*, August 1, 2008, [www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDoQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.sec.gov%2Fabout%2Foffices%2Foca%2Facifr%2Facifr-finalreport.pdf&ei=_dclUaz5HdOZhQeio4DIAw&usq=AFQjCNGi4eQh9bIBJY6jigGsoXzgCgig2g&sig2=RfSO2pQs9R4AWfo68D6GEA&bvm=bv.42661473,d.d2k](http://www.sec.gov/about/offices/foc/facifr-finalreport.pdf).
- Framework for integrated reporting and the integrated report*, 25 April 2011, www.sustainabilitysa.org.
- IAS – 38. *Intangible assets. International Accounting Standard No. 38*, www.worldgaapinfo.com (28.10.2012).
- Lauder than words: Principles and action for making corporate reports less complex and more relevant*, Financial Reporting Council 2009.
- Lev B., Zarowin P.: *The boundaries of financial reporting and how to extend them*, „Journal of Accounting Research” 1999, Vol. 37, No. 2.
- Pozen R.C.: *Bernake’s false dichotomy*, „The Wall Street Journal” 2007, No. 19.
- Reporting statement: operating and financial review*, Accounting Standards Board, January 2006
- Roszkowska P.: *Rewolucja w raportowaniu biznesowym. Interesariusze, konkurencyjność, społeczna odpowiedzialność*, Difin, Warszawa 2011.

dr inż. Paweł Rumniak
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Katedra Rachunkowości i Controllingu Przedsiębiorstw
Instytut Nauk Ekonomicznych

Streszczenie

Raporty finansowe w czystej postaci nie zaspokajają potrzeb informacyjnych wewnętrznych i zewnętrznych odbiorców. Zmiana podejścia do raportu oraz rozszerzenie zakresu informacyjnego to zasadnicze kierunki, jakie wiążą się z rozwojem tego obszaru. Liczne inicjatywy podejmowane przez instytucje rachunkowe, sprawozdawcze i inne wypracowały dwa zasadnicze nurty w rozwoju tego typu raportów, tj. tworzenie obok raportów finansowych tzw. raportów zrównoważonego rozwoju oraz tworzenie jednolitych raportów zawierających wszelkie informacje o jednostce. Niniejszy artykuł jest przeglądem literaturowym głównych nurtów współczesnych podejść do problemów związanych z raportowaniem.

MAIN DIRECTIONS OF CHANGES IN COMPANY REPORTING

Summary

Reports are created in companies on the basis of previously identified and specific information needs. Sometimes reports are determined by the technical and organizational factors and revealed information needs. The lack of a holistic approach to reporting contributes primarily to the formation of two negative phenomena, such as information asymmetry and the information gap. Thanks to initiatives undertaken at the global level, the information gap is being steadily filled. The approaches presented by Eccles and Krzus, which seek to create a single report in an enterprise, or the initiative taken by the ASB, aimed towards an extensive supplement, are presented as ways to meet the information needs of a wide range of business stakeholders.